

er moet reukwerk worden toegevoegd. Wij gaan ons dus niet verheffen.

Maar de wierook der gebeden dringt door tot God, óók bij de verschrikkingen van het uiterste zegel. Natuurlijk, het is slechts een wonder van bovennatuurlijke genade, dat de heiligen blijven bidden. Maar die genade zal er zijn!

Daarom is dit de troost: God zelf zal ons, zwakke, nerveuze menschen, die dagelijks moeite hebben met het voornaamste stuk der dankbaarheid, — God zelf zal ons sterker maken dan Zijn krachtigste helden.

De mensch heeft een geweldigen achterstand: het kind van God heeft vele eeuwen den knecht Gods ook in de aanbidding niet kunnen evenaren. Maar de tijd gaat verder, en we schuiven op. En de afstand tusschen engel en mensch wordt dagelijks kleiner. Want de genade is overvloediger, en daarom wordt hun gebod vaster!

Wat zullen we dan zeggen? Het is nu reeds zoo erg; en straks wordt het nog vreeselijker! Neen, ik kan bidden; en door Zijn genade leer ik het dagelijks beter. Straks haal ik, zonder dat ik het weet, de engelen in. Al bezwijkt eens hun hart, God blijft dan toch de rotssteen van ons hart; ons deel in eeuwigheid; ons lied, zonder pauze.

Wij mogen ons bijzonder in dezen tijd wel bezinnen op de beteekenis van ons gebod. Want we zeggen soms: nu kunnen we alleen maar meer bidden. We zeggen dat dan met de Inloalie: we zijn nu toch wel heel zwak geworden.

Maar wie kan bidden, is heel sterk gemaakt! Weet gij niet, dat God ons in het gebod vast maakt, en sterker dan al Zijn engelen samen? Straks zwijgen zij; nochtans zullen wij nog spreken. En onze gebeden zullen ontkelen de stormen van den jongsten dag.

Nu wordt toch alles goed.

Eens heeft Gods stem de aarde bewogen. Het was in de dagen van den Sinai, toen Hij Zijn wel door engelen bestelde in de hand van menschen. Toen waren de engelen middelaars tusschen den HEERE en Zijn heiligen.

Maar nog eenmaal zal Hij bewegen, niet alleen den hemel, maar ook de aarde. En dat zal Hij doen op de gebeden der menschen! Hij zal dan niet langer de menschen in beweging zetten door engelen, maar de engelen uitzenden tot hun laatste dienst door menschen.

De hemel zwijgt voor het eerst in zijn geschiedenis. Maar de aarde blijft spreken: verheerlijkt Uw Naam. Dat is ook voor het eerst in de geschiedenis. De verhoudingen zijn weer normaal geworden. God gaat de wereld voor het laatste bewegen. Maar Hij zal dat niet met engelen, maar met menschen doen!

Wat is de mensch, dat Gij zijner gedenkt?

Gij zult hem sterker dan de engelen maken!

Hoe heerlijk is Uw Naam op de gansche aarde.

A. B. H.

Leven of sterven.

En wat ik verkiezen zal, weet ik niet.
Fil. 1: 22b.

De apostel Paulus mag het van zichzelf betuigen, dat het zijn voornaamste doeleinde is, dat Christus door hem groot gemaakt zal worden. Dat geeft hem rijke vertroosting, als hij om der wille van het evangelie in Rome in gevangenschap gehouden wordt. Hij mag dan groote hoop koesteren op vrijlating (1: 25, 26 en 2: 24), maar er is toch ook kans, dat hij om het getuigenis van Christus den marteldood moet ondergaan. En, dit is dan zijn rijke vertroosting, dat en door zijn leven en door zijn dood de naam van Christus zal groot gemaakt worden.

Wat hij zelf verkiezen wil? Hij weet het, dat de dood voor hem gewin zal brengen. Die dood is voor hem immers doorgang naar de heerlijkheid in den hemel bij zijn Heere Jezus Christus. Hij mag door den dood bij Hem komen. Die hem zoo uitnemend heeft liefgehad, Die zelfs Zijn leven voor hem heeft afgestaan in den dood, en Die door Zijn Geest vurige wederliefde voor Hem in zijn hart gewerkt heeft. En daarom heeft hij begeerte om onthouden te worden en met Christus te zijn. En niet alleen, dat hij dan bij den Christus mag vertoeven, hij is dan ook losgemaakt van het zijn in het vleesch, het inwonen in het lichaam dezes doods en van de zorg voor zijn leven en omgeving en van het gevaar op te gaan in allerlei levensverbanden.

Als hij daarop ziet, dan wil hij maar liever sterven, dan wil hij maar liever opbreken om met den Heere te zijn.

Maar hij weet het, dat hij daarop niet alleen zien mag. Er zijn ook nog andere dingen. Als hij leven mag in het vleesch, kan hij nog arbeidsvruchten zien. Dan kan hij, die het belijden mag, dat zijn leven Christus is, nog iets voor de uit-

breiding van Gods koninkrijk doen, en voor de bevestiging van de zaak van Christus en dat wil hij ook zoo gaarne. En de gemeenten kunnen hem nog niet missen.

Bovendien, het sterven is niet alleen een gewin. Hij kan door den dood wel bij zijn Heere komen, maar hij zal daar naakt komen, beroofd van zijn lichaam, dat ondergaan zal in het graf en tot aan de wederkomst van Christus zal hij als een onkleede zijn, hoe heerlijk het ook verder zijn mag bij den Christus in den hemel te vertoeven.

Wat moet hij dan verlangen? Hij weet het niet: „en wat ik verkiezen zal, weet ik niet”. Dit weet hij zeker, dat hij gaarne zou willen, dat de Christus gedurende zijn leven terugkwam, opdat hij den omweg van 't graf niet zou behoeven te maken, maar leven of sterven, arbeidsvrucht te mogen zien of bij Christus te zijn, beroofd van het lichaam, daaruit kan hij niet kiezen.

De jaarwisseling bepaalt ons aller gedachten meer bij den dood dan gewoonlijk het geval is. En voor velen is dies de Oudejaarsavond een zeer sombere avond. Hij heeft voor hen maar één prediking: gij moet sterven en verschrikkelijk is dat, dat ge sterven moet. Een thema zet die avond voor hen: wat is alles toch vergankelijk, wat is er toch een ijdelheid en gij, gij zijt ook zoo vergankelijk en straks sterft ook gij? En dies zingen zij ontroerd van dagen en uren, die vervliegen, van kleederen, die verouderen en van menschen, die door den dood afgeweid worden.

Wij hebben in den regel wel onze keus gemaakt: sterven is ons moeilijker dan het leven en wij begeeren zeer, dat we den volgenden oudejaarsavond nog eens zingen mogen van ons leven, dat als gras is en van jaren, die als een schaduw heen vlieden.

Maar wie dit woord van Paulus overweegt, hij zal op Oudejaarsavond andere gedachten hebben.

Hij zal boven alles willen, dat de Heere Christus komt, want dat is de volmaking van zijn heil. Hij zal op den laatste avond van het jaar te meer bidden met den Geest: „Kom, Heere Jezus, kom haastiglijk”, en hij zal zich verheugen, wetende, dat zijn Heere Christus zekerlijk komen zal.

En hij zal niet zoo bang zijn voor den dood en voor de vergankelijkheid als degenen, die geen hoop hebben. Hij zal het zich voorhouden bij alle verschrikking: door den dood gaan we heen naar onzen Heere Jezus, Die ons tevoren zoo uitnemend heeft liefgehad.

En hij zal God danken, dat hij weer een jaar gespaard is. Dat God hem in staat gesteld heeft, te leven voor en met de zijnen, voor wie dat zoo noodig was, dat God hem gevoed heeft enz., en dat God hem ook in staat gesteld heeft mee te strijden en te overwinnen met de kerk op aarde.

En hij zal zich zeer verootmoedigen. Want de vergankelijkheid zal hem herinneren aan zijn zonde, aan zijn zonde in Adam en aan al zijn werkelijke zonden, hij zal zich ook zijn zonden van het voorbijgegaane jaar herinneren en zeggen: Genâ, o God.

En hij zal het nieuwe jaar tegengaan, begeerte hebbende om met Christus te zijn, want dat is zeer verre het beste, maar hij zal ook weten van de angsten des doods en van de vreugden en roeping in dit leven, en hij zal daarom verder gaan, zich toevertrouwend aan God, in wiens handen zijn tijden zijn, Die naar Zijn welbehagen met hem doen zal.

Daartoe bringe ons de Geest van onzen Heere Jezus Christus.

M.

M. Vr.

Weder Oudejaarsavond.

De bekende wijsgeer Windelband heeft in zijn „Präluken” van zijn standpunt uit als mooi qualificeerbare opmerkingen gewijd aan het thema „sub specie aeternitatis”: onder eeuwigheidsaspect. Maar hij was zelf de eerste om ons te waarschuwen, dat het een groot onderscheid maakt, of men de dingen beziet onder het aspect der eeuwigheid, dan wel onder dat van een of ander eeuwigheidsbegrip.

Wij, die op dat onderscheid al veel eerder dan hij het vermocht te doen opmerkzaam gemaakt zijn door de Schrift, zullen dan ook wel doen dit onderscheid in het oog te vatten. Wij moeten maar niet op een voetstukje gaan staan, dat we zelf gebouwd, en voort naar zijn afmetingen binnen de veilige zone gehouden hebben, en vanwaar we dan in den trant van de (overigens verdichte) hoofd „Persoon” in Erasmus „Lof der Zotheid” de lieden inviteeren, om onze geestelijke revuestukjes onder het motto „sub specie aeternitatis” aan te hooren. We kunnen dat niet. Van de eeuwigheid hebben wij maximaal zooveel, of eigenlijk maar zoo weinig verstand, als de Schrift ons te hebben vergund heeft; en van wat ze ons in dezen vergund heeft, hebben we ons zelf de helft nog niet geduldig laten aanzeggen. Ook komt er bij het verwerken van de openbaringsstof dan nog „veel vleesch en wereld”.

Dies kunnen wij bij het heengaan van het bewogen

jaar niets anders, niets beters, niets minder doen dan de Schrift te openen, en ons door haar te laten leeren, dat onze God dezelfde is gebleven, en dat Hij in Zijn komen tot den dag der dagen, waarop wij naar artikel 37 der belijdenis zeggen te hopen, wederom zonder één enkele vergissing of onzekerheid van kracht tot kracht is voortgegaan.

Daarom zullen wij niet vreezen, al veranderde de aarde haar plaats. Tot nu toe heeft ze alleen maar, en vertoont ze hier en daar wat roode vlekjes, sporen van menschenbloed. Maar de Heere maakt die gauw onkenbaar. Opdat wij niet bij versche indrukken, maar bij de levende verkondiging van Zijn Woord zouden leven.

Een overzicht van het „kerkelijke jaar” vinden onze lezers elders in dit nummer. Overzichten schrijven is een moeilijke kunst; maar een inzicht te hebben is totaal onmogelijk, tenzij dan dat het ons heel gemakkelijk gemaakt is door het Woord des Heeren en door het geloof.

In dat geloof nemen wij voor waar en zeker aan, dat de Christus, die als Koning van de eeuwen ons hiertoe geleid heeft, het welbehagen van den Vader gelukkig heeft doen komen. We hebben veel bonte dingen gezien, en van nog veel meer gehoord. Voor het eerst sinds eeuwen hebben nederlandsche burgers tegen het eind van één der weken van de laatste maanden van dit jaar in sommige plaatsen in het Oosten van ons land hun onontbeerlijkste goederen in een bundeltje gepakt, om een snel heenkomen te zoeken naar veiliger oord. Al kwamen ze spoedig terug, ze zijn den indruk nog niet kwijt. Geruchten omtrent verraderswerk namen hier en daar zelfs vasten vorm aan, en spionnen zijn zeker langs ons heengeloopen. Het zwaard en de zijden draad! En langzaam maar zeker, zien we onze inkomsten minder worden; de mobilisatie verslindt miljoenen, alleen maar om den indringer te herinneren, dat wij onzen bodem willen openhouden voor plantingen van eigen hand.

Intusschen ontdekt de kerk met smart, dat deze hand voor eigen plantingen al minder van die zaden zich bedient, waaruit de „plantingen des HEEREN” op kunnen komen, opdat Hij verheerlijkt worde. Nederland gaat er niet op vooruit. 't Was in vroeger dagen misschien meer gehrek aan stiltegevoel, alsmede de achteruitgang van de beteekenis der „volkskerk” in de volksverbeelding, die er aansprakelijk voor waren, dat in het „Christelijk” Nederland de groote kerken en kathedralen buiten de belangrijke knooppunten van het stadsverkeer kwamen te liggen; wie in Neurenberg, Weenen, Berlijn, Parijs, Londen de kathedralen midden in het groote verkeer zag blijven staan, die kan niet anders dan met een gevoel van onbehagelijkheid de Groote Kerk van Rotterdam ter zijde, en de Nieuwe Kerk van Amsterdam (om van de Oude maar heelmaal te zwijgen) bepaald op zij gedruwd zien staan. Maar erger dan dit alles is ons geestelijk verlies: de ontkenning van Nederland neemt toe. De profetische en apocalyptische perspectieven, die de Schrift ons opent, geven ons geen enkelen grond, om in dien toestand verbetering op korten dan wel langen termijn, anders dan „incidenteel” en plaatselijk te verwachten. Opwekkingsmiddelen als Buchman dacht te kunnen praesentieren, hebben aan dezen kijk op de mogelijkheden van ons volksleven niets veranderd; eerder kan men zeggen, dat hun effect achteraf dit inzicht tijdelijk bevestigd heeft. Wij zullen goed doen, bij de lezing van het Schriftwoord, volgens hetwelk de inwoners der wereld gerechtigheid leeren als de oordeelen des Heeren op de aarde zijn, ons te herinneren, dat van het woord „leeren” meer dan één exegese mogelijk is.

En wij zelf „leeren” ook op meer dan één manier. Ook in het jaar, dat achter ons ligt. Wij leeren, o zeker, óók in den besten zin des woords, want de Geest van God heeft onze kerken niet verlaten, noch zich daarin onbetuigd gelaten. Maar er zijn symptomen, die er op wijzen, dat hij meer dan één het „leeren” niet meer is dan „ondervinden”. Alle zaad, óók dat der „algemeene openbaring” of „openbaarheid” Gods, deelt in het lot van het zaad des Woords: het kan in goede aarde vallen, maar ook bezijden van den akker, en op rotsachtigen bodem, en onder de doornen, die trouwens welig opschielen. De routine, die we in het on-concrete klagen verkregen hebben, is wel het klaarste bewijs, dat het sein op onveilig staat. Dat de catechismus, als hij met het gebod eindigt, zich bewust is, niet met het voornaamste deel der „Lamentationes” der ontmanden (waarvan we een kerkelijk document bezitten), doch met het voornaamste stuk der dankbaarheid der strijders Gods, onze aandacht tot haar hoogtepunt te voeren, dat vindt misschien in onze oudejaarsavond-meditaties te zwakke parallelen. Ook wij komen in verzoeking, tusschen het gebod van den oudejaarsavond en dat van den nieuwjaarsochtend een stijlverschil aan te brengen: het eerste is dan een opstaan, tegen het eind, uit de somberheid, het tweede een vervallen, wederom tegen het slot, uit de manmoedigheid van den verschen aanloop in de nauw verholen klacht over het wel wat al te korte uitzicht op den weg. Maar onze gebeden behooren trouw te blijven aan den stijl van het „Onze Vader”: déze aanspraak aan 't begin, déze volgorde in de begeerten, de doxologie aan 't slot en een amen, saamvattend, en onvoorwaardelijk er boven op.

De God van alle genade late, óók daartoe, Zijn aangezicht over ons lichten; Hij zegene en behoede ons, en geve ons Zijnen nog steeds voorhanden vrede.

K. S.